

SCIENCA REVUO

UDK 001 (05) = 408.92

Vol. 16

N-ro 2 (62)

30. 12. 1965.

Aperas kvarfoje jare. Jarabono 30 steloj = 2,2 us. dol. = 2500 din

Enhavo:

B. Popović: 75 jaroj de la prezidanto de ISAE

B. Popović: Mariner IV fotas Marson

B. Tokarev: Nula periodo en la sistemo de Mendeljeev

C. Stöp-Bowitz: Ĉu organismoj travivis... en Nordo?

M. Kossakovski: La vertikalaj sablodrenoj sur torfo

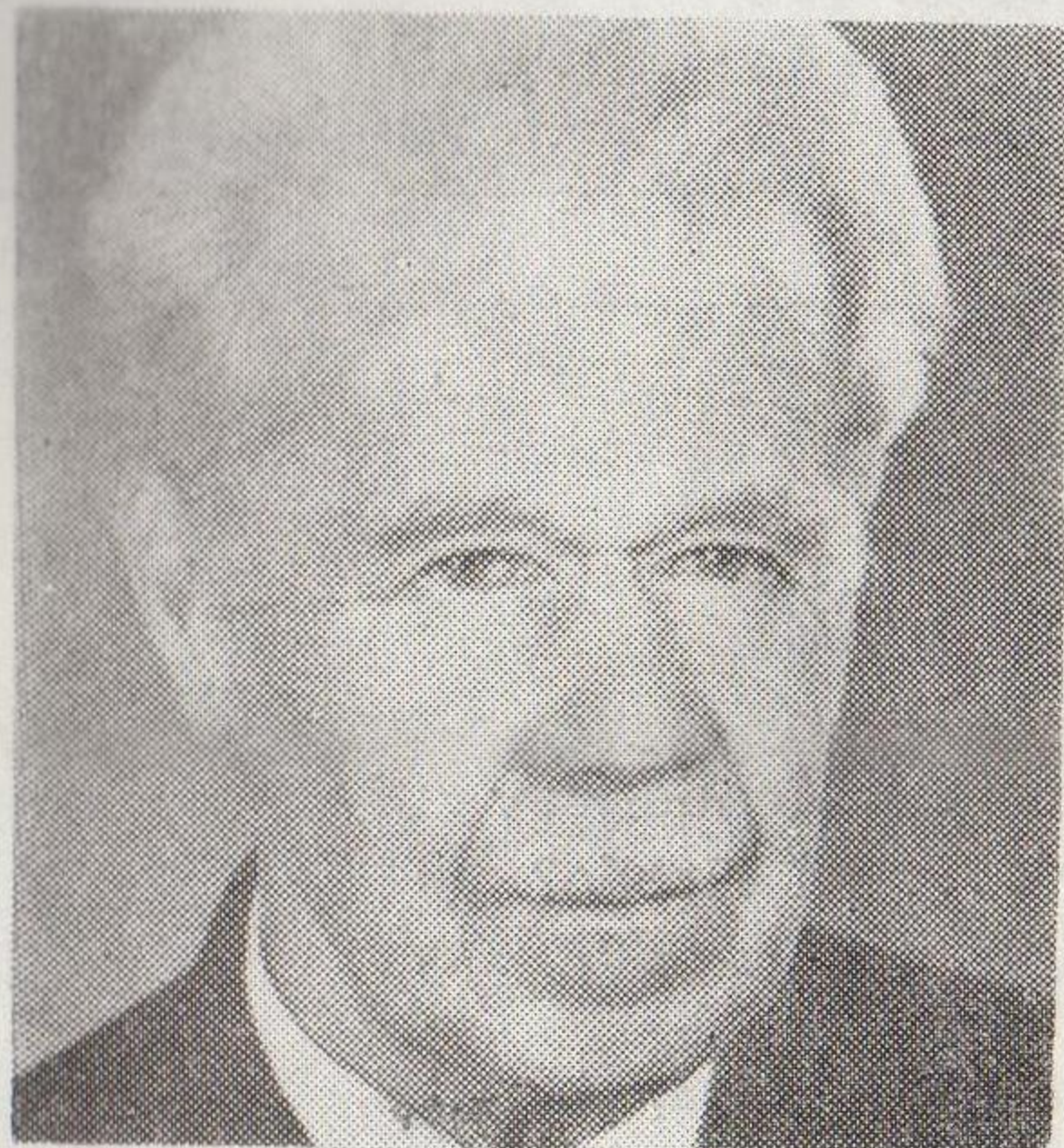
75 JAROJ DE LA PREZIDANTO DE I. S. A. E.

La nuna prezidanto de Internacia Scienca Asocio Esperantista, akademiano, Prof. dr- Yrjö Väisälä, elektita por la prezidanto en la jaro 1965, fariĝas 75-jaraĝa en la jaro 1966. La 70-jaran datrevenon de lia naskiĝo celebris Akademio de Finnlando kiu tiam aperigis ankaŭ apartan (pli ol 300-paĝan) volumon de sia revuo »Annales«, kun la kontribuajtoj de multaj finnlandaj kaj eksterlandaj sciencaj amikoj de la jubileano. Ĉar nia nuna prezidanto tiam ne estis eĉ komitatano de ISAE, ni utiligas la 75-an jaron post lia naskiĝo por prezenti lin pli detale al niaj legantoj kaj esprimi niajn dezirojn ke li ankoraŭ longe vivu, daŭrigu sciencan laboron kaj gvidu ISAE al pluaj penetroj de Esperanto inter sciencistoj.

Prof. Väisälä naskiĝis 1891 ne la nuna urbo Joensuu (orienta Finnlando), kie de la patro heredis fortan emon al sciencaj problemoj kaj al la internacia lingvo. Liaj du fratoj (**Vilho**, 2 jarojn pli aĝa, kaj **Kalle**, 2 jarojn pli juna) estas same profesoroj, mondscale konataj sciencistoj (aerologisto kaj matematikisto), ambaŭ ankaŭ esperantistoj, longjaraj membroj de ISAE.

Jam en la mezlernejo Yrjö Väisälä tre interesiĝis pri konstruado de diversaj aparatoj kaj kreis propran observejon por astronomiaj observoj. La studadon li komencis en la jaro 1909 kaj jam post unu jaro de la studado li fariĝis eksterordinara asistanto de la Universitata Observejo. Jam tiam li atingadis tre altan precizecon de la observoj. al kio li poste dediĉis preskaŭ la tutan vivon: pliperfektigadi la reflektajn teleskopojn. Lia doktora disertacio (el 1922-a jaro, kiam li laboris en la Geodezia Instituto), temis ĝuste pri la teoriaj karakterisikoj de

la speguloj kaj malaltigo de la neperfektecoj de iliaj bildoj. Tiel la optiko fariĝis lia fizika specialeco, firme ligita kun lia astronomia laboro.



Prof. d-ro Y. Väisälä
membro de la Akademio
de Finnlando
direktoro de la
Astronomio-Optika Instituto de
Universitato de Turku

En la jaro 1924 li fariĝis profesoro de la novfondita Universitato de Turku, kie li instruis fizikon kaj astronomion kaj kie li restis ĝis la emeritiĝo (1951). Tie li kreis la Universitatan Observejon jam en 1926-a jaro, dediĉita precipe al observado de planedetoj. Li kaj liaj kunlaborintoj (el kiuj oni devas nepre mencii f-inon Liisi **Oterma**, malnova esperantisto kaj longjara membro de ISAE, kiu doktoriĝis ĉe Prof. Väisälä kaj anstataŭis lin en instruado de astronomio), malkoris preskaŭ 800 novajn planedetojn. Multaj inventoj, teoriaj kaj praktikaj verkaĵoj, por pliperfektigo de la teleskopoj kaj ellaborado de bonegaj speguloj devenas el tiu laborperiodo. Kaj post la emeritiĝo oni faris por li novan laboratorion; **Astronomi-Optika Esplora Instituto** de Universitato de Turku, kutime nomata Yrjö Väisälä-Instituto, en kiu oni subtere esploras la reflektajn ecojn de la lumo. Lastatempe en ĉi tiu instituto oni preparas la aparatojn kaj helpmezurilojn por **absoluta mezurado de la kvaremetroj** de Prof. Väisälä, laŭ la nova difino de metro, kio estas la nuna ĉefa okupo de nia prezidanto (kunlabore kun Prof. Oterma).

En 1948-a jaro estis fondita la **Akademio de Finnlando**, kun maksimume 12 membroj. En la jaro 1951, Prof. Väisälä fariĝis unu el tiuj 12. Kvankam li emeritiĝis ankaŭ en tiu posteno (1961), li ĝismorte havas la rajtojn de la akademianoj, precipe la fincan helpon por tute libera esplorado en la Instituto. Tio ebligas aldonon de novaj sciencaj rezultatoj al jam multaj liaj sciencaj verkaĵoj.

Fine menciu ke la prezidanto de ISAE fariĝis esperantisto jam en la mezlernejo kaj ke baldaŭ estos jam 60 jaroj de lia interesiĝo por esperanto.

B. Popović

SCIENCA REVUO, eldono de Internacia Scienca Asocio
Esperantista, Vol. 16. n-ro 2 (1966)

629.19 : 523.43 : 778.32 (Mariner IV)

MARINER IV FOTAS MARSON

(B. Popović, Sarajevo, Jugoslavio)

Oni fotis la planedon Marso »deproksime«. La antaŭaj fotoj, desur la Tero, estis faritaj de la distanco de ĉ. 60.000.000 km, kaj la nunaj de nur 8.000 km. Pro tio la sukceso de »Mariner IV« estas unu el la plej grandaj sukcesoj en la esplorado de planedoj, pro kio la usonaj sciencistoj povas prave fieri pri ĝi.

Kion oni sciis pri Marso

La planedon Marso oni ofte nomas »la ruĝa planedo«, pro iom pli ruĝa brilo, per kiu oni ĝin facile distingas inter la najbaraj ĉielkorpoj sur la firmamento. La ruĝa koloro memorigas la sangon, pro kio la antikvaj astrologoj facilanime »kunligis« la periodojn de bona videbleco de Marso kun la okazigo de militoj. De tie devenas ankaŭ la nomo laŭ greka militdio, kvankam la senkulpa planedo havas nenion komunan kun niaj surteraj perarmilaj disputoj. Pro astrologiaj bezonoj oni multe observadis Marson, pro kio oni jam tre frue eksciis multon pri ĝia moviĝo, tia kian ni ĝin vidas de la Tero. Sed dum multaj jarcentoj ni fakte sciis nenion pli pri Marso krom ĝia tercentra moviĝo, kiun oni ekkonadis ĉiam pli bone kaj pli precize.

Marso havis gravan rolon ĉe la eltrovo de la Kepler-leĝoj pri la moviĝado de planedoj. Unue pro tio ke Kepler havis je dispono multegajn, siatempe precizajn, observojn de Marso, pro kio li elektis ĉi tiun planedon por pruvi la ĝeneralan validecon de la teorio de **Kopernik**.